

Rozmanitosti

Za kaolinem a čertem...

Pokud zatoužíte objevovat střípky hornické minulosti naší vlasti, neváhejte vyrazit na Plzeňsko. V červnu 2019 se totiž otevřelo podzemí v Nevřeni, která leží asi 13 km směrem na severozápad od Plzně. Poblíž této obce lze nalézt pozůstatky po povrchových lomech i podzemních dolech, jež dříve sloužily k těžbě kaolinu nebo černého uhlí. Naši zastávkou je bývalý hlubinný důl na kaolin. Dříve

se do tam dalo vlézt jen s kuráží, neboť cesta vedla tajnou betonovou rourou. K zpřístupnění tohoto pokladu pomohlo nejen otevření Centra Caolinum, které zajišťuje rezervaci a prodej vstupenek, ale také čert!

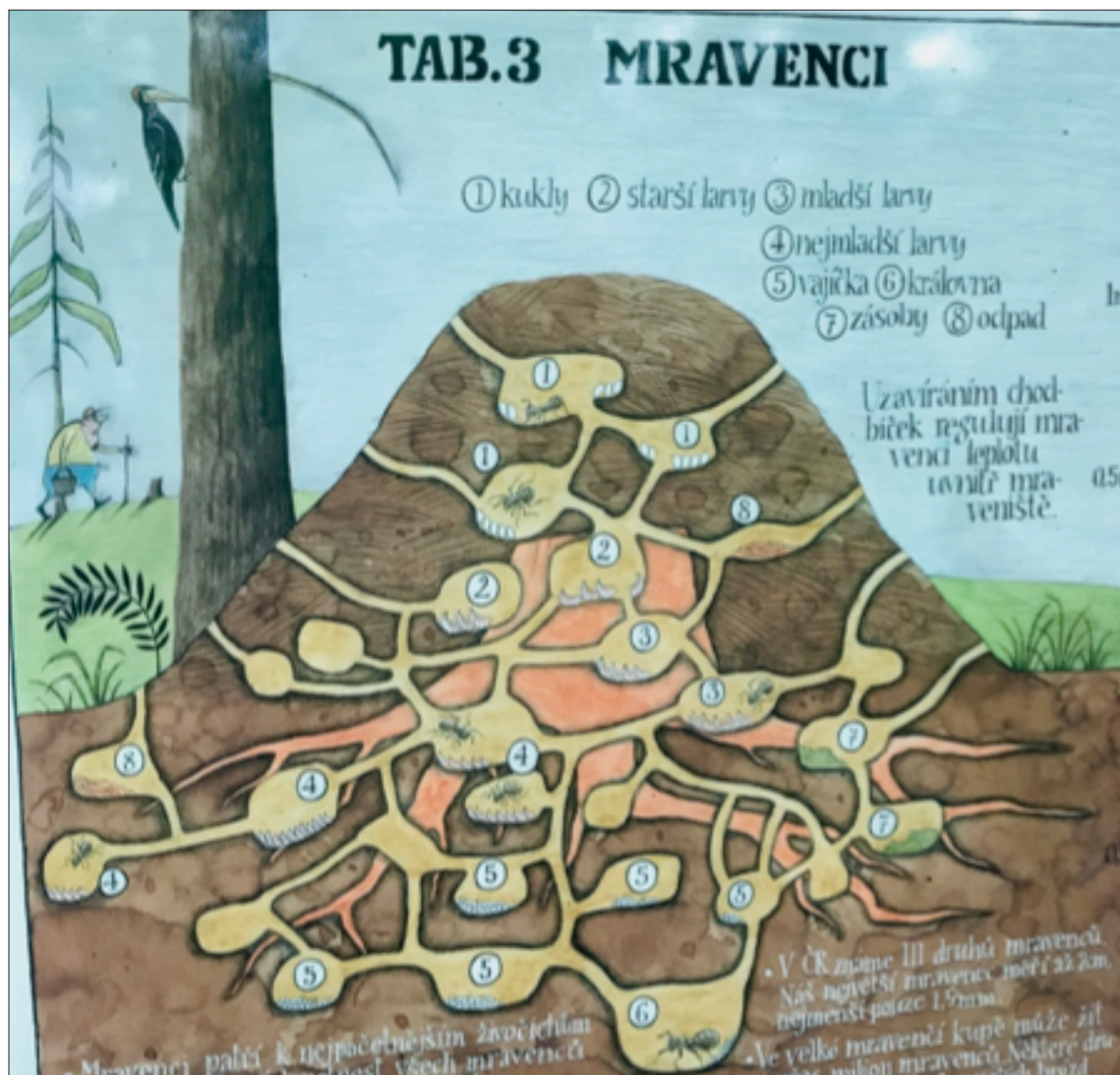
Pekelnou práci měli čeští filmaři, kteří v prostorech dolu točili část pohádky Čertí brko, vánoční báchorky s Ondřejem Vetchým v roli Lucifera.

Obr. 1 Tabule naučné stezky

Aby do podzemních prostor dostali kamery a další potřebnou techniku, nezbývalo jim nic jiného, než oprostít se od plazení a vybudovat vstupní portál. Díky tomuto zásahu může nyní do pekla vstoupit i veřejnost. Pekelné horko však nečekejte, stálá teplota se pohybuje kolem 10 °C. Samotná prohlídka trvá zhruba hodinku. Výchozím bodem je Cen-

trum Caolinum, odkud vede nádherná naučná stezka s názvem „Pod zemí“ (viz Obr. 2). Po osmi zastaveních u tabulí plných přírodovědy dorazíte až k samotnému dolu. Ten má až 1 300 metrů podzemních chodeb, zpřístupněno je však jen asi 700 m (viz Obr. 1). Těžba tu byla zahájena roku 1870, avšak již v roce 1897 byla pro nízkou kvalitu suroviny a logis-

Obr. 2 Schéma systému chodeb

tické problémy ukončena. Tento důl je spolu s dolem v Hosíně na jihu Čech unikátním svědectvím dobývání kaolinu podzemním způsobem.

Co se geologie týče, pod čtvrtohorními a třetihorními uloženinami se nachází arkóza, hornina karbonského stáří podobná pískovci. Cesta do štol ji krásně odhaluje (viz **Obr. 3**). V arkóze převažují živce (více než 50 %) nad křemenem. Další součástí horniny je tmel, ve kterém se často vyskytují tzv. jílové minerály. Jedním z nich je kaolinit, jehož obsah v nevřeňských arkózách činí zhruba dvanáct procent a způsobuje tak jejich velmi světlou barvu. Horník byl zkrátka na rozdíl od kolegy z uhelného dolu daleko bělejší. Bílá zůstala i nevěsta. Dle slov slečny průvodkyně se tu totiž konal i svatební obřad, kdy geolog v ochranné přilbě řekl své drahé „ano“.

A kde se všude využíval zdejší kaolin? Vedle výroby hrubé keramiky, dlaždic či obkládaček třeba i jako základ pro zubní pasty. Jako stavební surovina našel uplatnění i štěrkopísek získaný z arkóz při jejich zpracování plavením.

Centrum Caolinum Nevřeň pořádá i vzdělávací programy pro školy (pro první i druhý stupeň). Lze tak uspořádat komplexní přírodovědnou exkurzi :

- cca 1 hod prohlídka hlubinného dolu
- cca 0,5 hod cesta lesem po naučné stezce
- cca 1 hod prohlídka expozice Centra Caolinum
- cca 0,5 hod kvíz o nabytých vědomostech

Můžete využít zázemí centra, hřiště s dětskými herními prvky a venkovní krytou pergolu.

S pozdravem „Zdař Bůh“, Petr Fleissig

Obr. 3 Cesta šachtami: Hornický znak – zkřížené mlátek a želízko. Znak byl vytesán nad nově raženou štolou spolu s datem zahájení těžby.